

Seinätön taide – taiteiden osallisuutta inhimilliseen arkeen

Seinätön taide – taiteiden osallisuutta inhimilliseen arkeen on Savonia-ammattikorkeakoulun ja Kuopion taidemuseon eli KUMMAN yhteishanke, joka tarkastelee taidetta välineenä henkisen kriisinkestävyyden vahvistamisessa ja kokonaisturvallisuuden rakentamisessa. ESR+ -rahoitteisen hankkeen perusajatuksena on, että taide kuuluu kaikille, myös niille, jotka eivät välttämättä löydä tietään tai fyysisesti pääse museoihin, gallerioihin tai taideopetuksen piiriin. Hankkeessa taide viedään ulos totutuista ympäristöistä kohti niitä paikkoja, joissa ihmiset arkeen elävät, kohtaavat, pyrkivät voimaan paremmin ja etsimään tilaa omille kokemuksilleen.

Hankkeen keskiössä on tavoite lisätä nuorten ja muiden yhteiskunnallisesti heikommassa asemassa olevien ryhmien osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Osallisuus ymmärretään laajasti: se on tunnetta kuulluksi tulemisesta, mahdollisuudesta vaikuttaa sekä tilaa tuntea ja tulla kohdatuksi. Taidelähtöiset prosessit tarjoavat osallistujille konkreettisia kanavia omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten esiin tuomiseen. Taide on luonteeltaan dialogista. Se ei ainoastaan tuota visuaalista tai elämyksellistä kokemusta, vaan avaa tiloja keskustelulle, reflektoinnille ja yhteiselle luomiselle.

Hankkeen taidekokeiluissa korostuvat tunteiden säätelyn ja emotionaalisen toipumisen teemat. Taide tarjoaa turvallisen ja sallivan ympäristön vaikeidenkin tunteiden käsittelylle. Luova prosessi toimii peilinä, jossa tunteet ja ajatukset saavat muodon.

Kun tunteiden ilmaisulle annetaan muoto ja tila, se voi helpottaa psyykkistä kuormitusta ja avata polkuja toipumiselle. Hankkeen työpajoissa ja kokeiluissa korostetaan turvallisen tilan periaatteita: jokainen osallistuja saa määrittää itse omat rajansa, osallistumisen tavat ja sen, mitä omasta kokemuksestaan haluaa jakaa.

Ensimmäisiä hankkeesta syntyneitä konkreettisia asioita ovat museon yläkertaan syntyneet Olotila ja kokoelmanäyttely (Kumma keitos). Muun muassa nuoret eri kouluryhmistä, suomi toisena kielenä -opiskelijat, TUVA-opiskelijat, Niuvanniemen potilaat ja kulttuuripaja Luoteen asiakkaat osallistettiin Olotilan luomiseen, kalustamiseen ja toimintojen suunnittelemiseen, sekä eri osiin kokoelmanäyttelyä, kuten yhteisöteoksiin (näyttelyssä 2 kpl) ja teosvalintoihin.

Yksi varautumisen ja henkisen kriisinkestävyyden kannalta näkyvimmistä ja konkreettisimmista kokonaisuuksista hankkeessa on kuitenkin Saa suututtaa -salkku, joka toteutetaan yhteistyössä Niuvanniemen sairaalan henkilökunnan ja psykiatrinen potilaiden kanssa. Salkun kehittäminen on esimerkki siitä, miten taiteellinen työskentely voidaan liittää osaksi hoidon ja kuntoutuksen arkea.

Salkku on konkreettinen työkalu, joka kulkee mukana eri yksiköihin ja tilanteisiin. Sen tarkoituksena on tarjota turvallinen väylä aggression, suuttumuksen, turhautumisen tai muiden hankalien tunteiden käsittelyyn ja tunnistamiseen. Salkun avulla voidaan harjoitella tunteiden tunnistamista, säätelystä ja rakentavaa ilmaisua.

Henkinen kriisinkestävyys ja kokonaisturvallisuus

Hanke tarkastelee henkistä kriisinkestävyyttä osana kokonaisturvallisuuden rakennetta. Kriisinkestävyys ei synny ainoastaan instituutioissa tai viranomaistoiminnan tasolla vaan se rakentuu ennen kaikkea ihmisten arkisissa kohtaamisissa, kyvyssä säädellä tunteita, ylläpitää ihmissuhteita ja löytää merkityksiä myös muutosten ja epävarmuuden keskellä.

Taidetoiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa. Kun yksilöt voivat paremmin, yhteisöt voivat paremmin. Ja kun yhteisöt voivat paremmin, koko yhteiskunta pystyy kohtaamaan kriisit vakaammin ja joustavammin. Taide voi toimia siltana yksilöllisen hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen resilienssin välillä.

Seinätön taide -hanke rakentuu vahvalle monialaiselle yhteistyölle. Mukana ovat kulttuuritoimijat, sosiaali- ja terveysalan organisaatiot, oppilaitokset, taiteilijat ja järjestötoimijat. Tämä laaja yhteistyöverkosto on välttämätön, kun tavoitteena on vaikuttaa laaja-alaisesti sekä yksilöiden että yhteiskunnan henkiseen hyvinvointiin.

Monialainen yhteistyö tuo yhteen erilaisia näkökulmia, osaamisia ja menetelmiä. Se mahdollistaa pysyvien rakenteiden syntymisen ja uusien toimintatapojen juurtumisen. Taide voi toimia yhteisenä alustana, jossa eri alojen asiantuntijat kohtaavat ja rakentavat yhdessä uusia ratkaisuja.

Taide on osa yhteisön ja kansakunnan identiteettiä. Se kantaa mukanaan historiaa, arvoja, kokemuksia ja yhteisiä tunteita. Kun taide tuodaan osaksi arkisia ympäristöjä, se luo jatkuvuutta ja antaa tilaa yhteiselle muistille.

Vahvistamalla henkistä kriisinkestävyttä vahvistamme myös kulttuurista resilienssiä. Seinätön taide -hanke kutsuu tarkastelemaan taidetta paitsi esteettisenä kokemuksena myös välineenä, joka rakentaa hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja kykyä kohdata tulevaisuus luottavaisemmin askelin.